

Oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerit ja sertifiointi

Peruskoulut ja lukiot

ISBN 978-952-5508-21-5 (nid.)

ISBN 978-952-5508-23-9 (PDF)

Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointin tunnus:
Marisa Saarinen

2

Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö - OKKA-säätiö
ylläpitää kansallista Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointia.
Tässä julkaisussa esiteltävä kestävän kehityksen sertifiointi korvaa vuoden 2010 loppuun
mennessä kokonaan vuonna 2004 käynnistyneen Oppilaitosten ympäristösertifiointin.

Lisätietoja ja julkaisun PDF-versio:

www.koulujaymparisto.fi

© Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö - OKKA-säätiö

© Suomen ympäristöopisto SYKLI

© Osuuskunta Eco-One

Graafinen suunnittelu: Nalle Ritvola, Osakeyhtiö Nallellaan

ISBN 978-952-5508-21-5 (nid.)

ISBN 978-952-5508-23-9 (PDF)

Saarijärven Offset Oy, Saarijärvi 2009

Saatteeksi

estävään kehitykseen liittyvän osaamisen lisääminen on oleellisen tärkeää, jotta selviäisimme ilmastomuutoksen kasvavan luonnonvarojen kuluksen, monimuotoisuuden kaventumisen ja kehityskysymysten tuomista haasteista. Koulujen ja oppilaitosten tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua ympäristöstään ja kanssaihmisistä vastuuta kantaviksi kansalaisiksi ja ammattilaisiksi, jotka osaavat ottaa huomioon kestävän kehityksen näkökulman työssään ja arjen valinnoissaan.

Suomen kestävän kehityksen toimikunnan ja opetusministeriön strategioiden tavoitteena on, että kaikissa Suomen kouluissa ja oppilaitoksissa on oma kestävän kehityksen toimintaohjelma vuoteen 2010 mennessä. Lisäksi tavoitteena on, että 15 prosentilla on kestävän kehityksen työstään ulkoinen tunnus tai sertifikaatti vuoteen 2014 mennessä. Kestävä kehitys sisältyy eri oppiaineet läpäisevänä aihekokonaisuutena perusopetuksen ja lukiokoulutuksen valtakunnallisiin opetussuunnitelmien perusteisiin. Opetussuunnitelmien tavoitteena on myös, että koulun oppimisympäristö tukee kestävän kehityksen kasvusta.

Tässä julkaisussa esiteltävät kestävän kehityksen kriteerit tarjoavat työvälineen, jonka avulla koulu voi sisällyttää kestävän kehityksen näkökulman johtamiseen, opetukseen ja toimintakulttuuriin. Kriteerit kannustavat kaikkia kouluyhteisön jäseniä arvioimaan ja kehittämään yhdessä koulun

toimintaa. Kriteerit mahdollistavat myös toiminnan sertifiointin ja ne ovat hyvin yhteensopivia oppilaitosten laatutyökalujen sekä Vihreä lippu -ohjelman kanssa. Kriteereistä on tehty omat versiot yleissivistäville kouluille ja ammatillisille oppilaitoksille, ja niiden käytön tueksi on laadittu laaja tukimateriaali.

Kestävän kehityksen kriteerien suunnittelusta vastasivat vuosina 2007-2009 OKKA-säätiö, Osuuskunta Eco-One ja Suomen ympäristöopisto SYKLI. Pedagogisina asiantuntijoina toimivat maantieteen ja ympäristökasvatuksen professori, FT *Sirpa Tani*, maantieteen ja biologian didaktiikan yliopistonlehtori, KT *Hannele Cantell* ja ympäristökasvatuksen tutkija, MMM *Sanna Koskinen*. Kriteereiden valmistelua tukivat lisäksi Opetushallituksen kestävän kehityksen asiantuntijat, pilottioppilaitokset sekä Oppilaitosten ympäristösertifiointin sertifiointitoimikunta ja audittoijaverkosto.

Kriteereitä valmisteltiin yhteistyössä korkeakoulujen "Kestävän kehityksen ja vastuullisen toiminnan indikaattorit" sekä "Oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerien ja ohjelmien maastouttaminen" -hankkeiden kanssa. Kriteerien suunnitteluun liittyvää kehitystyötä rahoittivat OKKA-säätiö, opetusministeriö, ympäristöministeriö, Opetushallitus, Työsuojelurahasto ja Ålandsbanken. Kestävän kehityksen sertifiointin yhteistyötahona toimii myös Opetusalan Ammattijärjestö OAJ.

Kestävän kehityksen kriteerien tausta ja rakenne

Kestävän kehityksen kasvatuksen tavoitteena on kasvattaa ihmisiä, joilla on kyky ja halu vaikuttaa yhteisen kestävän tulevaisuuden rakentumiseen oman elämänsä eri vaiheissa ja rooleissa. Koulu- ja oppilaitosten haasteena on luoda näiden valmiuksien oppimiselle suotuisa ympäristö. Kestävän elämäntavan oppimista edistävässä koulussa kestävä kehitys on osa kaikkea toimintaa. Näissä kriteereissä

käsitellään kestävän kehityksen sisällyttämistä koulun johtamiseen, opetukseen ja toimintakulttuuriin. Kriteereiden rakenne pohjautuu laatuajattelusta tuttuun jatkuvan parantamisen kehään, jonka vaiheita ovat suunnittelu, toteutus, arviointi ja kehittäminen (kuva 1). Siksi kriteerien kytkeytyminen onnistuu helposti esimerkiksi koulutuksen järjestäjän käyttämään laatuajatteluun.

4

Kuva 1. Kestävän kehityksen kriteerien rakenne perustuu laadunhallinnasta tuttuun jatkuvan parantamisen ajatteluun.

Opetuksen arviointi

Kriteerien opetuksen toteutusta koskeva osa pohjautuu tarkoitusta varten laadittuun kestäväan kehityksen kasvatuksen malliin, jonka osia ovat 1) tiedolliset valmiudet, 2) ajattelun taidot sekä 3) toiminnan taidot ja kokemukset (kuva 2 alla).

Tiedollisten valmiuksien oppimisen tavoitteena on tieto ja ymmärrys ekologisesta, sosiaalisesta, kulttuurisesta ja taloudellisesta ympäristöstä, jossa elämme ja toimimme. Jotta osaisimme toimia kestäväan elämäntavan mukaisesti, meidän tulee ymmärtää luonnon, yhteiskunnan ja maailman toimintaa, kestäväan kehityksen kysymysten taustoja ja niiden ratkaisumahdolli-

suuksia sekä omaa rooliamme ja vaikutusmahdollisuuksia yhteisiin asioihin.

Kestäväan tulevaisuuden rakentamisessa tärkeintä ei ole kuitenkaan olemassa olevan tiedon oppiminen, vaan tiedon käsitteilyyn ja muutoksen aikaansaamiseen liittyvien valmiuksien eli **ajattelun taitojen** omaksuminen. Monimutkaisten kestäväan kehityksen kysymysten ymmärtäminen edellyttää kokonaisuuksien ymmärtämistä, jolla tarkoitetaan muun muassa luonnonjärjestelmien, teknologian, talouden ja yhteiskunnan toiminnan sekä ihmisen ja luonnon välisten vuorovaikutussuhteiden hahmottamista kokonaisuuksina.

Kuva 2. Opetuksen toteutuksen kriteerien laadinnassa käytetyn kestäväan kehityksen kasvatuksen mallin osia ovat tiedolliset valmiudet, ajattelun taidot sekä toiminnan taidot ja kokemukset.

Maailma, jossa elämme, ei ole kestävän kehityksen tavoitteiden mukainen. Siksi kestävään kehitykseen pääseminen edellyttää nykyisten yhteiskunnallisten ja kulttuuristen arvostusten, käytäntöjen ja rakenteiden sekä elämäntapamallien kriittistä arviointia ja vaihtoehtoisten ratkaisujen etsimistä. Tulevaisuuden rakentamisen taitoihin kuuluu kyky pohtia aidosti, mitä oikeastaan tarvitsemme ollaksemme onnellisia, millainen maailman tulisi olla ja miten haluttuun tilaan voitaisiin päästä. Kestävän elämäntavan opettelu eli yksilön vaikutusmahdollisuuksien tunnistaminen elämän eri rooleissa ja tilanteissa on osa tulevaisuuden rakentamista.

6 Kestävän tulevaisuuden rakentajaksi kasvaminen edellyttää myös **toiminnan taitoja ja kokemuksia**. Ympäristövastuullisia toimintatapoja ja sosiaalisia taitoja voidaan oppia toimimalla koulun omassa oppimisympäristössä. Koulun ulkopuolisissa ympäristöissä toimimisen tavoitteena on tuoda oppimiseen kokemuksellinen ja tunnepitoinen ulottuvuus, jonka avulla on

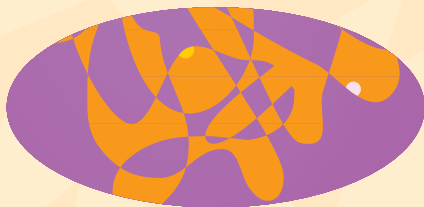
mahdollista syventää oppilaan omaa ympäristösuhdetta ja synnyttää kestävän kehityksen asioille omakohtaisia merkityksiä. Luonnonympäristöjen lisäksi oppimistöinä voivat toimia myös rakennettu ympäristö ja kulttuuriympäristö sekä yhteiskunta erilaisine toimintoineen.

Kestävän kehityksen kasvatuksen keskeisiä toiminnan taitoja ovat osallistumisen ja vaikuttamisen taidot. Aidot osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet, ympäröivässä yhteisössä toimiminen, sekä näkyvien tulosten aikaan saaminen ovat olennaisia kasvatettaessa vastuullisia kansalaisia, jotka kokevat oman toimintansa merkitykselliseksi ja haluavat vaikuttaa yhteisiin asioihin. Tärkeää on, että oma koulu tarjoaa osallistumista tukevan toimintakulttuurin, jossa kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa yhteisiin asioihin. Vaikuttamismahdollisuuksia tulee etsiä myös koulun ulkopuolelta esimerkiksi osallisuushankkeilla, joissa toimitaan koulua ympäröivässä yhteisössä ja vaikutetaan ympäristöön.

Oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerit

(peruskoulut ja lukiot)

ARVIOINNIN ALUE

KRITEERIT

1. SUUNNITTELU

Arvot

- 1 Kestävä kehitys sisältyy koulun arvoihin. Henkilöstö ja oppilaat tuntevat arvojen merkityksen koulun toiminnassa ja arvoista on viestitty sidosryhmille.

Lakisääteiset vaatimukset

- 2 Koulu on tietoinen toimintaansa koskevista, kestävän kehityksen eri osa-alueisiin liittyvistä säännöksistä ja määräyksistä. Henkilöstö tuntee vastuualueisiinsa liittyvien säännösten ja määräysten merkityksen koulun toiminnassa.
- 3 Koululla on ajantasaiset, lakisääteiset kestävään kehitykseen liittyvät kartoitukset, ohjelmat ja suunnitelmat, joiden sisältöä on käsitelty henkilöstön ja oppilaiden kanssa.

Organisaatio ja resurssit

- 4 Koululla on kestävän kehityksen ryhmä tai muu työryhmä, joka koordinoi ja arvioi koulun kestävän kehityksen työtä ja tiedottaa koulu yhteisöä sen tavoitteista ja etenemisestä. Ryhmässä on mukana johdon, henkilöstön ja oppilaiden edustajia.
- 5 Kestävän kehityksen työllä on määritellyt vastuut ja tarvittavat resurssit. Johto kannustaa ja luo edellytyksiä henkilöstön ja oppilaiden yhteisölliseen kestävän kehityksen toimintaan.
- 6 Henkilöstöllä on riittävä kestävän kehityksen asioiden hallintaan sekä kestävän kehityksen opetuksen sisältöihin ja menetelmiin liittyvä osaaminen.

Kestävän kehityksen ohjelma

- 7 Koululla on kestävän kehityksen ohjelma tai muu toimintasuunnitelma, joka sisältää tavoitteet ja toimenpiteet koulun valitsemien kestävän kehityksen teemojen *) edistämiseksi opetuksessa ja toimintakulttuurissa. Henkilöstö ja oppilaat osallistuvat teemojen valintaan ja ohjelman suunnitteluun.

Opetuksen suunnittelu

- 8 Kestävä kehitys on yhdistetty koulun opetussuunnitelmaan ja opetuksen toteutukseen. Kestävän kehityksen opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa tehdään yhteistyötä opettajien kesken sekä opettajien ja muun henkilöstön välillä.
- 9 Opetuksessa hyödynnetään kestävän kehityksen eri osa-alueisiin liittyvää ajantasaista oppimateriaalia.
- 10 Kestävän kehityksen opetuksessa tehdään yhteistyötä ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai koulu osallistuu kestävän kehityksen hankkeisiin.

*) Koulu valitsee vuosittain alla olevasta taulukosta yhden tai useamman teeman, joihin liittyen se suunnittelee kestävän kehityksen ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet. Teemojen toteutus voi tapahtua myös esimerkiksi Vihreä lippu-ohjelman toimintasuunnitelman puitteissa. Koulun hakiessa sertifikaattia teemojen toteutumista arvioidaan koulun valitsemien **yhteensä viiden** teeman osalta, joista vähintään kaksi tulee valita ekologisen ja taloudellisen kestävyys-teemoista ja kaksi sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyys-teemoista. Yksi teemoista voi olla oma teema. Osa teemoista mahdollistaa useiden kestävän kehityksen osa-alueiden käsittelyn.

8

Ekologinen ja taloudellinen kestävyys

- Vastuulliset hankinnat ja kestävä kulutus (myös sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys)
- Jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys
- Energia ja vesi
- Kuljetukset ja liikkuminen
- Koulurakennuksen ja pihaympäristön hoito ja ylläpito
- Ravinto ja terveys (myös sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys)
- Oma teema (ekologinen/taloudellinen kestävyys)

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

- Turvallisuus koulussa ja koulumatkalla
- Henkilöstön ja oppilaiden hyvinvointi
- Kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisy
- Opiskelijahuolto ja muu oppimisen tuki
- Kulttuuriympäristö, tavat ja perinteet
- Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys
- Oma teema (sosiaalinen/kulttuurinen kestävyys)

2. TOTEUTUS

Kestävän kehityksen teemat

Teemojen toteuttaminen	11 Koulun valitsemat vuosittaiset teemat ja kestävän kehityksen ohjelman toimenpiteet toteutuvat opetuksessa ja toimintakulttuurissa. Eri henkilöstöryhmien edustajat ja oppilaat osallistuvat toimintaan.
Toimintatapojen vakiinnuttaminen	12 Koulu on vakiinnuttanut valitsemiinsa kestävän kehityksen teemoihin liittyviä vaikuttavia toimintatapoja pysyväksi osaksi opetusta tai toimintakulttuuria.
Verkottuminen	13 Koulu tiedottaa teemoihin liittyvästä toiminnasta sidosryhmiään ja toteuttaa teemoihin liittyvää yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa.

Opetus

Tiedolliset valmiudet	14 Opetus lisää tietoa ekologisesta, sosiaalisesta, kulttuurisesta ja taloudellisesta ympäristöstä, kestävän kehityksen kysymyksistä ja vaikuttamisen mahdollisuuksista.
Ajattelun taidot	15 Opetus antaa valmiuksia ymmärtää kestävän kehityksen kysymysten moniulotteisuutta ja niiden syy-seuraussuhteita sekä luonnon, teknologian, talouden ja yhteiskunnan toimintaa ja niissä tapahtuvia muutoksia. 16 Opetus kehittää kykyä etsiä, arvioida ja tulkita kestävään kehitykseen liittyvää tietoa, ja antaa valmiuksia ihmisen toiminnan ja oman elämäntavan kriittiseen arviointiin sekä valintojen ja vaihtoehtoisten ratkaisujen tarkasteluun. 17 Opetus tukee henkilökohtaisten merkitysten ja oman ympäristösuhteen syventämistä ja antaa valmiuksia tulevaisuutta koskevien visioiden tuottamiseen ja kestävän elämäntavan rakentamiseen.
Toiminnan taidot ja kokemukset	18 Koulua hyödynnetään kestävän kehityksen oppimisympäristönä, joka mahdollistaa kestävien toimintatapojen harjoittelun koulutyön arjesa ja opetuksen yhteydessä. 19 Oppimisympäristöinä käytetään luontoa, rakennettua, sosiaalista, taloudellista ja kulttuurista ympäristöä, joissa tarjotaan oppilaille monipuolisia kokemuksia ja elämyksiä sekä mahdollisuuksia ympäristön ilmiöiden havainnointiin ja tutkimiseen.

20 Koulu tarjoaa oppilaille aitoja osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia oppilaiden ikäkauteen soveltuvilla tavoilla. Opetukseen sisältyy osallisuushankkeita lähiympäristössä tai paikallisyhteisössä.

Opetusmenetelmät ja oppimispolku

21 Kestävän kehityksen opetuksessa käytetään oppilaita aktivoivia, osallistavia ja yhteisöllisyyttä tukevia opetusmenetelmiä.

22 Kestävän kehityksen opetus toteutuu luokka-asteelta toiselle etenevänä suunnitelmallisena oppimispolkuna.

3. SEURANTA, ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Kestävän kehityksen arviointikäytäntö

23 Koulu seuraa ja arvioi kestävän kehityksen ohjelman tavoitteiden toteutumista, kestävän kehityksen opetuksen toteutusta ja oppimistuloksia sekä kestävän kehityksen asioiden tilaa koulun toimintakulttuurissa.

Toiminnan kehittäminen ja raportointi

24 Henkilöstö ja oppilaat osallistuvat arviointitiedon käsittelyyn ja sitä hyödynnetään kestävän kehityksen ohjelman päivittämisessä sekä opetuksen ja toimintakulttuurin kehittämisessä. Koulu raportoi sidosryhmilleen kestävän kehityksen työn tuloksista.

Kuva 3. Kestävän kehityksen ohjelman rakentaminen ja päivittäminen teemojen avulla.

Kestävän kehityksen ohjelman rakentaminen kriteerien teemojen avulla

1. Koulu valitsee vuosittaisen kestävän kehityksen ohjelmansa pohjaksi yhden tai useamman teeman kriteereissä esitetystä teemalaatikosta. Valinta tehdään esille nousseiden kehittämistarpeiden tai esimerkiksi koulutuksen järjestäjän asettamien tavoitteiden perusteella. Henkilöstö ja oppilaat osallistuvat teemojen valintaan.

2. Teemoista tehdään nykytilanteen kartoitus, joka voi tapahtua esimerkiksi ympäristökatselmuksen, koulun vuosittaisen itsearvioinnin, henkilöstölle ja oppilaille sekä sidosryhmille suunnattujen kyselyiden, riskikartoituksen tai **Vihreä lippu**-ohjelman alkukartoituksen avulla. Oppilaiden osallistuminen katselmuksen toteutukseen osana opetusta on suositeltavaa.

3. Kartoituksen tulosten perusteella koulu suunnittelee seuraavalle lukuvuodelle kestävän kehityksen ohjelman, joka sisältää tavoitteet, toimenpiteet, vastuut, aikataulut, resurssit ja mittarit valittujen teemojen kehittämiseksi ja tavoitteiden toteutumisen seuraamiseksi. Ohjelma voi olla myös osa jotain muuta koulun toimintasuunnitelmaa. Henkilöstön ja oppilaiden tulee osallistua ohjelman suunnitteluun.

4. Teema tehdään näkyväksi koulun arjessa erilaisten tapahtumien, kampanjoiden, tiedottamisen ja uusien toimintatapojen käyttöönoton kautta. Opetushenkilöstön tehtävänä on suunnitella, miten teeman toteutus kytketään opetukseen ja miten oppilaat saadaan mukaan rakentamaan

teeman näkymistä koulun arjessa. Teeman toteutukseen kytketään mukaan koulun sisäiset ja ulkopuoliset yhteistyötahot, kuten kiinteistönhoidon, siivouksen, ruokapalveluiden, kouluterveydenhuollon tai oppilashuollon edustajat.

5. Teeman ja kestävän kehityksen ohjelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan lukuvuoden lopussa. Henkilöstö ja oppilaat osallistuvat arviointiin ja tulosten käsitteilyyn. Näkemyksiä voidaan kysyä myös sidosryhmiltä. Tulosten perusteella valitaan uusia teemoja ja suunnitellaan seuraavan vuoden kestävän kehityksen ohjelmaa.

Itsearviointin kysymyslistat

Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifikaatin hakeminen edellyttää oppilaitoksen tekemää itsearviointia, jossa käytetään kriteerien pohjalta laadittuja kysymyslistoja. Itsearviointia voi käyttää toiminnan kehittämiseen myös ilman sertifiointitarkoitusta. Kysymyslistois-

sa kriteerien täyttymistä arvioidaan kuvaissa 4 esitetyn mallin mukaisesti. Jokaisesta kriteeristä on laadittu kriteerikohtaiset malliin perustuvat tasokuvaukset (puuttuva, käynnistynyt, kehittynyt, vakiintunut). Kysymyslistan perusteella oppilaitos pystyy itse arvioimaan oman suoritustasonsa kaikkien kriteerin osalta.

Puuttuva (0 pistettä)	Käynnistynyt (1 piste)	Kehittynyt (2 pistettä)	Vakiintunut (3 pistettä)
Koulu ei ole suunnitellut eikä aloittanut kriteerin mukaista toimintaa.	Koulu on suunnitellut kriteerin mukaista toimintaa ja aloittanut sen toteuttamisen.	Koulu on toteuttanut kriteerin mukaista toimintaa vähintään yhden lukuvuoden ajan.	Koulu on varmistanut kriteerin mukaisen toiminnan vakiintuneilla käytännöillä.

12

Kuva 4. Itsearviointin kysymyslistoissa on esitetty kriteerikohtaiset neliporaiset arviointiperusteet, jotka pohjautuvat taulukossa esitettyyn malliin. Kysymyslistat ovat saatavissa osoitteesta www.koulujaymparisto.fi.

Koulun itsearviointin toteutus

Itsearviointin tavoitteena on tarkastella koulun kestävän kehityksen ohjelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista sekä koulun kestävän kehityksen asioiden tilaa kokonaisuutena. Arvioinnin avulla pyritään tunnistamaan toiminnan vahvuuksia, hyviä käytäntöjä ja kehittämistarpeita, jotta kestävän kehityksen työtä voitaisiin parantaa.

Itsearviointiin sisältyvät arvioinnin suunnittelu, toteutuksen esittely henkilöstölle, arviointiryhmien perehdytys, tietojen kokoaminen sekä tulosten käsittely ja johdopäätösten tekeminen yhteisesti (kuva 5). Oleellista on tulosten hyödyntäminen toiminnan kehittämiseen esimerkiksi koulun

kestävän kehityksen ohjelman ja vuosisuunnitelman laadinnan tai opetuksen suunnittelutilaisuuksien kautta. Kestävän kehityksen kriteerit ja itsearviointin kysymyslistat tarjoavat koululle ulkoisen vertailutason, joka helpottaa vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamista.

1. Kestävän kehityksen arvioinnin suunnittelu

- Arvioinnin tavoitteet, aikataulu ja vaiheistus
- Resurssien varaaminen ja arviointiryhmien muodostaminen
 - Yhdistäminen muuhun arviointiin

2. Arvioinnin käynnistyskokous (esim. VESO-koulutus tai henkilöstökokous)

- Itsearvioinnin tavoitteet ja vaiheet
- Kriteerien kokonaisuuden esittely
- Arviointitiedon kerääminen (haastattelut, kyselyt, dokumentit)
 - Arviointiryhmät ja henkilöstön rooli arvioinnissa

3. Arviointiryhmien perehdytys ja tietojen kokoaminen

KRITEERIEEN OSAT	ARVIOINTIRYHMÄ (esimerkki)
1 Suunnittelu, 3 Seuranta, arviointi ja kehittäminen	Johto, kestävän kehityksen ryhmä, oppilaiden edustajat
2 Toteutus (opetus)	Eri luokka-asteiden opettajat tai aineenopettajat omina ryhminä, kysely oppilaille
2 Toteutus (teemat)	Teemakohtaiset arviointiryhmät, opettajat, muu henkilöstö ja oppilaat mukana

4. Tulosten käsittely ja johtopäätösten tekeminen

- Arvioinnin yhteenvedon tekeminen (kestävän kehityksen ryhmä tms.)
- Tulosten käsittely yhteisesti sopivissa ryhmissä henkilöstön ja oppilaiden kanssa, johtopäätökset kehittämistoimenpiteistä
- Tulosten hyödyntäminen (esimerkiksi kestävän kehityksen ohjelma, vuosisuunnitelma, opetuksen kehittäminen)

Sertifiikaatin hakeminen

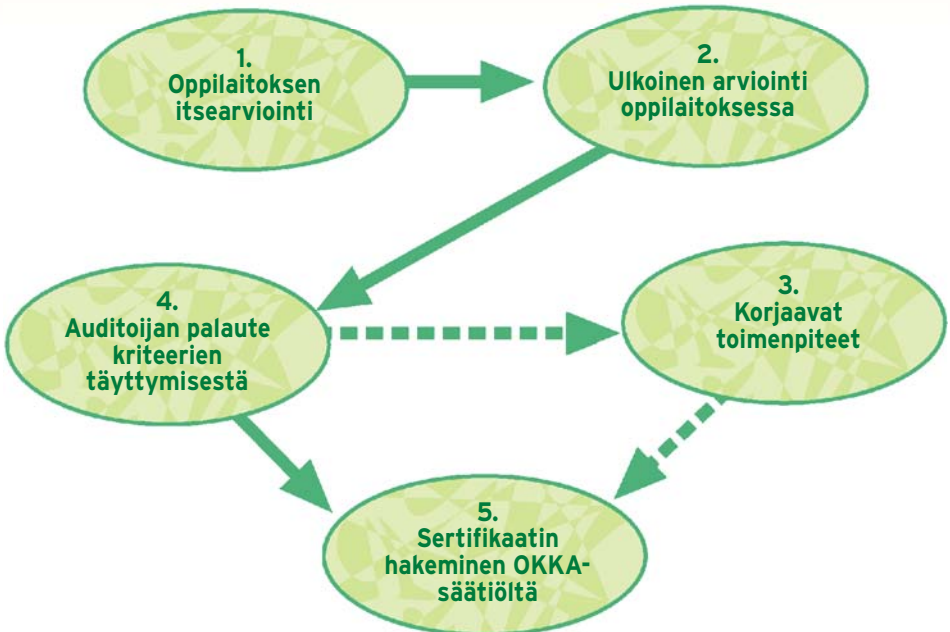
Oppilaitosten kestävä kehitys sertifikaattia voivat hakea peruskoulut, lukiot ja ammatillista peruskoulutusta antavat oppilaitokset. Ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön oppilaitoksille tullaan laatimaan kriteereistä oma sovellus, jonka jälkeen myös nämä oppilaitokset voivat hakea sertifikaattia.

Ennen sertifikaatin hakemista oppilaitoksen on tehtävä itsearviointi käyttäen edellisessä kappaleessa esiteltyjä kysymyslistoja. Lisäksi OKKA-säätiön auditoijarekisteriin kuuluva auditoija tekee oppilaitoksessa ulkoisen arvioinnin, jossa todennetaan näyttö kriteerien täyttymisestä ja vahvistetaan oppilaitoksen saama pistemäärä. Oppilaitos tilaa auditoijan ottamalla yhte-

ystä OKKA-säätiöön. Oppilaitos vastaa auditoijan työhön liittyvistä kustannuksista, joista on annettu suositukset osoitteessa www.kouluajaymparisto.fi.

Sertifikaatin saamiseksi oppilaitoksen on täytettävä seuraavalla sivulla esitetyt minimipistemäärät kriteerien eri osista. Mikäli oppilaitos ei saavuta pisterajoja, sillä on kolmen kuukauden määräaikana mahdollisuus toimittaa auditoijalle kirjallinen selvitys korjaavien toimenpiteiden toteuttamisesta. Sertifikaattia haetaan OKKA-säätiöltä hakemuslomakkeella, joka on saatavissa osoitteesta www.kouluajaymparisto.fi. Hakeminen on maksutonta. Sertifikaatti on uusittava viimeistään 36 kuukauden kuluttua sertifikaatin myöntämisestä tai sen edellisestä uusimisesta. Uusiminen tapahtuu oppilaitoksessa tehtävän ulkoisen auditoinnin perusteella.

14

Kuva 6. Oppilaitosten kestävä kehityksen sertifikaatin hakemisen vaiheet.

Sertifikaatin pisterajat, yleissivistävät koulut

Kriteerien osa	Kriteereitä	Minimipistemäärä sertifikaatin saamiseksi	Maksimi- pistemäärä
OSA 1: SUUNNITTELU (kriteerit 1-10)	10	20	30
OSA 2: TOTEUTUS			
Kestävän kehityksen teemat (kriteerit 11-13 arvioidaan viiden oppilaitoksen valitseman teeman osalta)	3	30	45
Opetuksen toteutus (kriteerit 14-22)	9	16	30*)
OSA 3: SEURANTA, ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN (kriteerit 23 ja 24)	2	6	12 **)

15

Kriteerien osakohtaisten minimipistemäärien lisäksi koulun tulee saavuttaa kaikissa kriteereissä vähintään "käynnistynyt" -tason suoritus. Poikkeuksena ovat opetuksen toteutusta koskevat kriteerit 21 ja 22, joista ei tarvitse saada pisteitä.

*) Kriteerissä 14 pisteytys on kaksinkertainen (0, 2, 4, 6 pistettä).

***) Kriteereissä 23 ja 24 pisteytys on kaksinkertainen (0, 2, 4, 6 pistettä).

Kestävän kehityksen sertifikaatti ja Vihreä lippu

Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifikaatin suunnittelussa on otettu huomioon yhteensopivuus **Vihreä lippu** -ohjelman toimintamallin ja kriteerien kanssa. Oppilaitos voi toteuttaa kestävän kehityksen kriteereissä esitettyjä teemoja myös Vihreän lipun teemojen kautta. Lisäksi kriteerien arviointipöytäkirjoissa on määritelty kriteereitä, joissa voimassa oleva Vihreän lipun käyttöoikeus oikeuttaa automaattisesti pisteisiin.

Lisätietoja Vihreästä lipusta: www.vihrealippu.fi

Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointin tukiaineisto

1. Oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerit ja sertifiointi -esite opastaa kriteerien käyttöön oman koulun kehitystyössä ja antaa ohjeet sertifiointin hakemiseen.

2. Arviointiperusteet: Jokaisesta kriteeristä on laadittu oma neliportainen tasokuvaus kriteerin täyttymisestä (puuttuva - käynnistynyt - kehittynyt - vakiintunut). Arviointiperusteet ovat pohja itsearviointille ja sertifiointin myöntämiselle.

3. Itsearvioinnin kysymyslista on työkalu, jolla kerätään tietoa koulun eri toimintoista arviointia varten. Kysymyslista on hyvä kehittämisen työkalu ja se toimii pohjana sertifiointin hakemista varten.

4. Kriteerien selitysaineistossa kuvataan kriteerien taustaa ja perusteluita ja annetaan esimerkkejä kriteerien mukaisesta toiminnasta.

5. Ohjeet itsearviointia ja sertifiointin hakemista varten tukevat työkalujen käyttöä.

6. Auditoijan ohjeet opastavat auditoijia kestävän kehityksen ulkoisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

7. Opas kestävän kehityksen sertifiointiin kokoaa yhteen kriteerien käyttöä tukevat ohjeet (julkaistaan vuonna 2010).

Sertifiointin tukiaineisto on saatavissa osoitteesta www.koulujaymparisto.fi.

Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointin yhteistyöverkosto järjestää valtakunnallista kriteerien käyttöä ja kestävän kehityksen ohjelmien rakentamista tukevaa täydennyskoulutusta.

Koulutuksesta saa tietoa osoitteista www.koulujaymparisto.fi ja www.sykli.fi.

Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointi

OKKA-säätiö, suunnittelupäällikkö Erka Laininen
erkka.laininen@okka-saatio.com, puhelin 050 3729 195

www.koulujaymparisto.fi